

نگاه کارشناس

باید بحران هم شکل ما باشد!

مجد رضاییان
استاد دانشگاه
و پژوهشگر ژورنالیسم

و نقیض بود. در حالی که باید خبرها مدیریت شوند و خبرنگار میدانی مهمترین پوشش دهنده حادثه پیش آمده باشد. اگر اینگونه باشد جلوی بسیاری از حرف‌های غیرواقف گرفته می‌شود. این بیماری در اطلاع‌رسانی از دیدگاهی ناشی می‌شود که نسبت به رسانه نگاه امنیتی دارد. در حالی که باید نسبت به رسانه‌ها نگاه تخصصی وجود داشته باشد. وقتی این نگاه امنیتی وجود دارد آنها می‌خواهند که بحران هم شبیه آنها باشد. مثل نگاهی که دوست دارند همه در یک جناح و گرایش باشند. می‌خواهند بحران هم شبیه آنها باشد و البته بحران شبیه آنها نمی‌شود.

در مقطع فوق لیسانس به دانشجویان در زمینه پوشش خبری بحران، مدل و نمونه و آموزش تئوریک می‌دهیم و می‌گوییم بروید رویش کار کنید. در پوشش خبری بحران موضوعی داریم به نام time in. یعنی اگر خبری در ساعت ۱۳:۴۲ دقیقه داری، باید آن را منتشر کنی تا خبر بعدی را مثلاً در ۱۳:۵۷ دقیقه منتشر کنی. خبر را نباید در دستت نگه داری. طبق این اصول، اظهار نظر‌ها درباره بحران پیش آمده نباید فقط از سوی اشخاص مسئول در این باره باشند. اینکه یک نفر بگوید هوا ابر بود، یک نفر بگوید ابر نبود که درست نیست. این‌ها موضوعاتی است که باید مورد بحث قرار بگیرد. مقام بسیار بالایی سیاسی یک کشور سقوط کرده است، این چه پوشش خبری‌ای است؟! در دنیا مدل‌سازی بحران درس داده می‌شود که اصلاً شبیه واقعیتی که دارد اتفاق می‌افتد، نیست. در روزنامه‌نگاری، بحران، بحران است و نه چیز دیگر!

ما در روزنامه‌نگاری پایه‌ای به‌عنوان روزنامه‌نگاری عینی داریم. مهمترین بخش روزنامه‌نگاری عینی در بخشی به نام پوشش خبری بحران بروز پیدا می‌کند، یعنی در زمانی که حوادث مهم اتفاق می‌افتد. دو اصل پایه‌ای در این باره وجود دارد: ما به روزنامه‌نگارانی که در مطبوعات، رادیو و تلویزیون و سایت‌های تخصصی کار می‌کنند همیشه گفته‌ایم که باید از رویدادها جلوتر باشید و جز پوشش خبری بحران که باید هم‌پای اخبار باشیم. نتیجه این می‌شود که شما سوار بر اطلاعات می‌شوید و از هرگونه تحریفی جلوگیری می‌کنید. دوم اینکه خبرنگار باید در پوشش خبری بحران شاهد مستقیم باشد؛ باید مشاهده کند و از اظهارات رابطان محلی تا مسئولان را پوشش دهد. این دو اصل به ما می‌آموزد که در پوشش خبری بحران ما باید هم‌پای بحران باشیم. بعداً درباره عناصر دینامیک رویداد اطلاعات زیادی به دست می‌آید که می‌توانیم در پیام اصلی هر حادثه‌ای چه بوده است. مثل اتفاقاتی که در انفجار قطار هادر مشهد یا پالاسکو افتاد. وقتی این اصل رعایت شد، بحران، مدیریت شده است. در حادثه اخیر سقوط بالگرد رئیس جمهور، بحران خبری راه افتاد. اخبار جعلی منتشر شد و هیچ‌کس نگفت چرا این کار را کردند؟ همه چیز ضد

آماده‌باش در پی هشدار نارنجی

رئیس سازمان امدادونجات جمعیت هلال احمر از آماده‌باش امدادگران هلال احمر در پی هشدار نارنجی هواشناسی برای ۱۰ استان خبر داد. به گزارش ایسنا، بابک محمودی با اشاره به هشدار سطح نارنجی سازمان هواشناسی، گفت: «طبق این گزارش، احتمال بارش شدید و وزش شدید باد در روز شنبه، پنجم خردادماه در استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، اردبیل، زنجان، قزوین، البرز، تهران، شمال مرکزی، مازندران و در روز یکشنبه، ششم خردادماه در استان‌های گیلان، قزوین، ارتفاعات استان‌های البرز و تهران، شمال آذربایجان غربی، شمال زنجان، پیش‌بینی شده است.» او با اعلام اینکه امدادگران در این استان‌ها در حالت آماده‌باش قرار گرفتند، به هم‌وطنان توصیه کرد که به هشدارهای هواشناسی توجه کنند و در صورت بروز حادثه با شماره تماس ندای امداد، ۱۱۲، تماس بگیرند.

شرایط ناپایدار دریاچه ارومیه

مدیرکل دفتر حفاظت و احیای تالاب‌های سازمان حفاظت محیط‌زیست با تذکر این نکته که کشاورزی بزرگترین مصرف‌کننده آب در حوضه آبخیز دریاچه ارومیه است، گفته که با وجود آبیگری مناسب دریاچه ارومیه، شرایط این دریاچه همچنان شکننده و ناپایدار است. آرزو اشرفی‌زاده در این باره گفت: «بر اساس آمار رسمی وزارت نیرو، سطح تراز دریاچه ارومیه در تاریخ ۲۹ اردیبهشت‌ماه ۱۳۷۰/۶۳ متر است که نسبت به مدت زمان مشابه در سال گذشته افزایش ۲۳ سانتی‌متری و نسبت به مهرماه سال ۱۴۰۲ یعنی شروع سال آبی جاری، افزایش ۸۱ سانتی‌متری داشته است؛ براساس همین آمار وسعت دریاچه، ۲ هزار کیلومتر مربع و حجم آن نیز ۲/۶ میلیارد مترمکعب اعلام شده است.» او درباره پیش‌بینی شرایط دریاچه ارومیه در فصل تابستان امسال با تأکید بر شرایط شکننده و ناپایدار دریاچه گفت: «با وجود بارش‌های نسبتاً خوب بهاری امسال در حوضه آبخیز ارومیه که منجر شد میزان تبخیر کمتر از میزان پیش‌بینی شده باشد، انتظار داریم تا پایان تابستان شاهد کاهش ۶۰ سانتی‌متری سطح تراز دریاچه نسبت به شرایط کنونی باشیم؛ اگرچه این شرایط باعث می‌شود بخش‌های از دریاچه مجدداً خشک شود اما پیش‌بینی می‌شود شرایط در تابستان امسال نسبت به تابستان گذشته بهتر باشد.»

هوای اهواز در وضعیت قرمز

دیروز به علت آلودگی هوا در اهواز، وضعیت هوای این شهر قرمز و ناسالم برای همه گروه‌های سنی شد. با اعلام سازمان پیش‌بینی هوای کشور، براساس اندازه‌گیری ذرات معلق با اندازه ۲/۵ میکرون، آلودگی هوا در ایستگاه استانداری خوزستان ۱۶۵ میلی‌گرم و در ایستگاه حفاری ۹۵ میلی‌گرم بود. همچنین میزان آلودگی در ایستگاه یادان‌شهر ۱۷۱ میلی‌گرم و اداره کل محیط‌زیست خوزستان ۱۰۰ میلی‌گرم اعلام شد. آلودگی در ایستگاه نیوساید ۱۶۷ میلی‌گرم گزارش شده است که بر این اساس هوای اهواز در وضعیت قرمز و ناسالم برای همه گروه‌های سنی قرار گرفت. شاخص کیفیت هوا (AQI) به پنج دسته اصلی تقسیم‌بندی می‌شود. براساس این تقسیم‌بندی از عدد صفر تا ۵۰ پاک (سبز)، از ۵۱ تا ۱۰۰ هوا قابل قبول (زرد)، از ۱۰۱ تا ۱۵۰ هوا ناسالم برای گروه‌های حساس (نارنجی)، از ۱۵۱ تا ۲۰۰ هوا ناسالم برای همه گروه‌ها (قرمز)، از ۲۰۱ تا ۳۰۰ هوا بسیار ناسالم (بنفش) و از ۳۰۱ تا ۵۰۰ شرایط کیفی هوا خطرناک (قهوه‌ای) است.

آگهی مناقصه عمومی

تاریخ: ۱۳۹۹/۰۷/۱۷

شرکت برق منطقه‌ای آذربایجان در نظر دارد به‌شماره فراخوان ۰۲۰۰۳۰۰۱۱۹۰۰۰۰۱۳ به آدرس الکترونیکی www.setadiran.ir برگزار نماید. مداره پست ممقان - سنگ شهر - پست توسعه سلیمی به‌صورت یک‌مرحله‌ای توأم با ارزیابی کیفی از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به‌شماره فراخوان ۰۲۰۰۳۰۰۱۱۹۰۰۰۰۰۱۳ به آدرس الکترونیکی www.setadiran.ir برگزار نماید. مبلغ تضمین شرکت در مناقصه: ۲۷/۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال به‌حروف (بیست‌وهفت میلیارد و صد میلیون ریال) به‌صورت ضمانتنامه بانکی و یا واریز نقدی به‌حساب سیبا به شماره ۰۱۱۰۰۰۰۰۴۰۱۱۰۶۴۰۷۱۴۴۴۸۰ IR نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به‌نام شرکت برق منطقه‌ای آذربایجان

جدول زمانی انجام مناقصه	
شروع فروش اسناد	از ساعت ۸ مورخ ۱۴۰۳/۳/۵
مهلت دریافت اسناد	تا ساعت ۱۹ مورخ ۱۴۰۳/۳/۹
مهلت بازگذاری پیشنهادات در سامانه ستاد	تا ساعت ۹ مورخ ۱۴۰۳/۳/۲۱
بازگشایی پاکات	ساعت ۱۰ مورخ ۱۴۰۳/۳/۲۱

جهت اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه: مرکز تماس ۰۲۱-۴۱۹۳۳۴ جهت اخذ اطلاعات بیشتر به سایت‌های زیر مراجعه و یا با شماره تلفن ۳۲۳۰ ۰۴۱-۳۱۰۷ ۰۴۱-۳۱۰۷ تماس حاصل فرمایند. www.setadiran.ir www.azrec.co.ir www.lets.mporg.ir www.tavanir.org.ir

روابط عمومی شرکت برق منطقه‌ای آذربایجان

فراخوان مناقصه عمومی شماره K-03-358 خرید اتصالات فلزی

تاریخ: ۱۳۹۹/۰۷/۱۷

از کلیه تولیدکنندگان و تامین‌کنندگان واجد شرایط که دارای استانداردهای مورد تأیید مربوط می‌باشند، به منظور شرکت در این مناقصه دعوت به عمل می‌آید.

مناقصه گزار: شرکت گاز استان فارس
شماره تلفن واحد مناقصات: ۰۷۱۳۸۱۱۴۰۴۵ - شماره نمابر: ۰۷۱۳۸۲۴۴۸۳۳ - شماره دفتر امور کالا(تأییدیه نمابر): ۰۷۱۳۸۱۱۴۰۴۵

موضوع مناقصه: خرید اتصالات فلزی
نوع و مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار:
کلیه شرکت‌های متقاضی برای شرکت در مناقصه باید ضمانتنامه معتبر بانکی و یا یک یا ترکیبی از تضمین‌های آیین‌نامه تضمین معاملات دولتی به شماره ۱۳۳۴۰۲ مصوب هیات وزیران مورخ ۹۴/۹/۲۲ و اصلاحیه‌های بعدی آن، به مبلغ ۱,۷۴۴,۸۳۲,۲۵۰ ریال و قابل تمدید به مدت ۳ ماه را به‌عنوان تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار ارائه نمایند.
نحوه شرکت در مناقصه، مهلت و محل ارسال مدارک:
شماره فراخوان مناقصه در سامانه ستاد، ۰۲۰۰۳۰۰۹۲۵۸۶۰۰۰۰۱۹ می‌باشد. متقاضیان برای شرکت در مناقصه می‌بایست: الف: نامه اعلام آمادگی خود را به این شرکت نمابر نمایند. ب: برای دریافت اسناد مناقصه، از طریق نشانی اینترنتی <https://setadiran.ir> (شماره فراخوان ۰۲۰۰۳۰۰۹۲۵۸۶۰۰۰۰۱۹) به مدت ۷ روز از تاریخ درج آگهی نوبت اول اقدام نموده و اسناد لازم به منظور ارزیابی کیفی، ارزیابی شکلی و پیشنهاد مالی را به مدت ۱۴ روز پس از دریافت اسناد و حداکثر تا تاریخ ۱۴۰۳/۰۳/۲۶ در سامانه مذکور بازگذاری نموده و در همین بازه نسبت به ارسال ضمانتنامه شرکت در فرآیند ارجاع کار و سایر مدارک لازم به نشانی شیراز، بلوار استقلال، تقاطع باغ حوض، ساختمان مرکزی شرکت گاز استان فارس، دبیرخانه حراست، کد پستی: ۷۱۷۵۹۰۵۷۱۱ اقدام نمایند. مناقصه‌گران می‌بایست تا پایان فرآیند مناقصه، به منظور آگاهی از هر گونه تغییر در اسناد مناقصه، زمان گشایش پاکت‌ها و ... سامانه فوق را زیر نظر بگیرند.
ذکر شماره تلفن، شماره نمابر و آدرس یک پست الکترونیک فعال در نامه اعلام آمادگی ضروری است.
در ضمن در صورت وجود هر گونه شکایت نسبت به اجرای قانون برگزاری مناقصات، هیئت استانی رسیدگی به شکایات قانون برگزاری مناقصات(مستقر در استانداری فارس)، آماده دریافت شکایات می‌باشد.

روابط عمومی شرکت گاز استان فارس

به دلیل هزینه‌هایی است که می‌تواند بعداً برای این رسانه‌ها به‌وجود بیاید.»

به گفته توحیدلو، ما دچار اغتشاش در اخباریم: «مثلاً در حادثه اخیر، صداوسیما آخرین تریبون منتشرکننده اخبار بود. به‌طوری که تلگرام و سایت‌های خبری بیشتر از شبکه خبر صداوسیما بود. یعنی بعد از ۲۰ دقیقه که اخبار را در گوشی‌های مان می‌خواندیم، در شبکه خبر منتشر می‌شد. در حالی که انتظار می‌رود یک تیم رسانه‌ای رسمی در این زمینه پیشرو باشد و دیگر رسانه‌ها از منبع آن اخبار منتشر کنند ولی درباره حادثه اخیر، موضوع برعکس بود. ما فیلم و عکس‌هایی درباره این موضوع در شبکه‌های مجازی می‌دیدیم و تنها مصاحبه با افراد خاصی مثل وزیر کشور و رئیس جمعیت هلال احمر بود که به‌عنوان خبر دست اول از این مبادی رسمی منتشر می‌شد.» این جامعه‌شناس می‌گوید که همه این‌ها نشان می‌دهد، وقتی خبرهای رسمی از رسانه‌های رسمی درباره حادثه‌ای منتشر می‌شود و خبرنگاران مستقل به اخبار رسمی و درست دسترسی ندارند، امکان وا‌کوی و چون‌وچرا هم وجود ندارد: «بنابراین اعتمادپذیری هم در این میانه کم می‌شود و این اغتشاش خبری، انتظار وجود خبرنگارانی را در مردم ایجاد می‌کند که به دنبال پاسخ باشند. در هر اتفاقی - از حادثه متروپل که الان در سالگردش هستیم تا همین حادثه سقوط بالگرد - پرسش‌هایی وجود دارند که هیچ‌وقت هم پاسخ داده نمی‌شوند. این‌ها همه نشان دهنده این است که هر کس در جای خودش نیست و در این ماجرای سقوط بالگرد هم سوال‌های جدی‌ای شکل گرفت. همان اول ماجرا از کلیدوازه فرودسخت استفاده شد. هر چقدر هم بگویم که این عبارت نشان‌دهنده یک پروتکل پروازی است، اما در فضای رسانه‌ای معانی درستی نداشت و خوب فهمیده نمی‌شد. همین موضوع واکنش‌های متفاوتی را برانگیخت که انواع گمانه‌زنی‌ها سر برکشیدند. حتی یک سری تصاویر که مربوط به سقوط این بالگرد نبود و مربوط به گذشته و حتی کشورهای دیگر بود دست‌به‌دست شد و پرسش‌های زیادی را برانگیخت. پرسش‌هایی که پاسخ‌دادن به آنها هم به‌نظر می‌رسد فعلاً از دست کسی ساخته نیست.»

به گفته این جامعه‌شناس، نبودن پایگاه‌های رسمی مختلف باعث می‌شود که به رسانه‌هایی مثل فارس و تسنیم هم به چشم یک خبرگزاری نگاه نشود و نکاتی که هم مطرح می‌کنند مورد شک و تردیدهای زیادی قرار بگیرد: «از وقتی هر شهروند یک شهروند-خبرنگار شد، معضلی در بین شبکه‌های مجازی به وجود آمد که هر کسی در پی مطرح کردن اسم خودش است و می‌خواهند خبری را زودتر از بقیه منتشر کنند. باید این موضوع مورد بررسی قرار بگیرد و از رسانه‌های رسمی پرسش شود که چرا این رسانه‌ها از شبکه‌های اجتماعی تغذیه می‌کنند و شبکه‌های ایجادکننده بسیاری از فیک‌نیوزها هستند. در مواقع بحرانی در پی یک حادثه، آدم‌ها فقط می‌خواهند خودشان خبری را زودتر منتشر کنند و اینگونه نمی‌توان درست را از غلط تشخیص داد.»

توحیدلو می‌گوید، باید از رسانه‌هایی که خبرهای غلط و فیک منتشر می‌کنند پرسش شود که چرا این کار را کرده‌اند و آنها باید پاسخگو باشند: «هر حادثه‌ای می‌تواند اخلاق حرفه‌ای خبرنگاری را قوی‌تر کند اما متأسفانه این اتفاق در ایران نمی‌افتد و چرخه بازتولید خبرهای فیک مدام تکرار و تکرار می‌شود.»

شکاف عظیم

سعید معیدفرد، جامعه‌شناس هم در گفت‌وگو با هم‌میهن معتقد است که در مجموع دستگاه رسمی رسانه‌ای به‌طور کلی کاری به عموم مردم ندارد و به‌سمت مخاطبان خودشان هدف‌گیری کرده‌اند: «گویی به‌هیچ‌وجه عامه مردم مدنظرشان نیست که بخوانند در راستای جلب اعتماد عمومی گام بردارند. چون اگر ما سیر تحول خبررسانی در حوادث پیش‌آمده را بررسی کنیم، می‌بینیم که پیش‌تر تلاش بیشتری برای جلب اعتماد عمومی صورت می‌گرفت اما الان رسانه‌های رسمی فقط قشر خاصی را که به‌لحاظ ارزشی با حاکمیت هم‌راستا هستند در نظر می‌گیرند تا همه مردم رسانه‌های رسمی مدت‌هاست که مردم را در مقیاس ایران نمی‌بیند. شاید بتوانیم بگوییم، نگاه بیشتر مردم در حوادثی این‌چنینی بانوجه به منتشرشدن اخبار فیک از سوی برخی رسانه‌های رسمی، چشم‌پوشان بیشتر به فضای مجازی و رسانه‌های غیررسمی و بین‌المللی باشد.» او می‌گوید: «وقتی مخاطب این رسانه‌ها مردم نباشند آنها هم برای دیدن اخبار به این رسانه‌ها رجوع نمی‌کنند. بسیاری از افراد هستند که سال‌هاست صداوسیما را نمی‌بینند یا مرجع خبرهایی که دریافت می‌کنند خبرگزاری‌های رسمی نیست. عده‌ای که بخشی از حاکمیت هستند، آن رسانه‌ها را تعقیب می‌کنند و بخش خیلی وسیع‌تری از مردم به‌رسانه‌های مورد علاقه خودشان معطوف هستند. شاید به‌همین خاطر است که اقبال خیلی زیادی به رسانه‌های خارج از کشور و شبکه‌های مجازی وجود دارد.»

به گفته معیدفرد، بخش‌هایی از مردم ممکن است که به رسانه‌های رسمی مراجعه کنند و خبرهایی که می‌توانند را به‌ضخیر تبدیل شود، بگیرند و در شبکه‌های خودشان منتشر کنند: «در این چندروز عده‌ای، بعضی از تصویرهایی که از مراسم‌های تشییع در رسانه‌های رسمی منتشر شده را گرفته، در شبکه‌های مجازی خودشان منتشر کرده‌اند و به اصل جریان و خبر کاری ندرند. آنها صرفاً نقاط ضعف و مشکلات که تا حدی می‌تواند رسانه‌های رسمی را به‌سخره بگیرد، منتشر کرده‌اند.» او می‌گوید شبکه‌های رسمی کشور هم دنبال پیدا کردن گپ‌ها و نقاط ضعفی که در رسانه‌های دیگر مطرح می‌شود، هستند و دیگر اصل موضوع را نمی‌شود: «به‌عبارتی هر دودر حال به‌سخره گرفتن یکدیگرند و به‌نحوه بخشی از سرتیم‌های اصلی، خبرهای مشکل‌دار را می‌گیرند و منتشر می‌کنند. بنابراین شکاف عظیمی بین رسانه‌های رسمی و شبکه‌های مجازی وجود دارد که در حال زیر سوال بردن یکدیگرند.»